

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет іноземної філології

Кафедра німецької мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри німецької мови

Т.В. Калинюк

26 серпня 2026 р.

зі змінами від 9 вересня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТЕОРЕТИЧНА ГРАМАТИКА
НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

для підготовки фахівців	<i>першого (бакалаврського) рівня вищої освіти</i>
за освітньою програмою	<i>Середня освіта (Мова і література (німецька, англійська))</i>
спеціальності	<i>014 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (німецька))</i>
предметної спеціальності	<i>014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (німецька))</i>
спеціалізації	<i>014.022 Німецька мова та зарубіжна література</i>
галузі знань	<i>01 Освіта/Педагогіка</i>
мова навчання	<i>німецька</i>

2026-2027 навчальний рік

Розробник програми: О.О. Добринчук, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри німецької мови

Ухвалено на засіданні кафедри німецької мови

Протокол № 7 від 26 серпня 2026 року

зі змінами протокол № 9 від 9 вересня 2026 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

Ольга ДОБРИНЧУК

Зміст робочої програми початкової дисципліни

1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Теоретична граматики німецької мови» є ознайомлення студентів з основними принципами та закономірностями граматичної будови сучасної німецької мови, традиційними та новітніми підходами до вирішення проблем теоретичної граматики, формування у майбутніх педагогів основ науково-лінгвістичного мислення.

2. Обсяг дисципліни.

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Рік навчання	4
Семестр вивчення	7
Кількість кредитів ЄКТС	3
Загальний обсяг годин	90
Кількість годин навчальних занять	44
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	24
Семінарські заняття	
Лабораторні заняття	
Самостійна та індивідуальна робота	46
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. Статус дисципліни: обов'язкові освітні компоненти, дисципліна професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни: *Практична граматики німецької мови, Лексикологія німецької мови.* Вивчається у тісному взаємозв'язку із *Практикою усного та писемного мовлення німецької мови.*

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у сфері професійної діяльності вчителя іноземних мов (німецької, англійської) та зарубіжної літератури та/або у навчанні, що передбачає застосування теорій, сучасних технологій та методів навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).

Загальні компетентності спеціальності (ЗК):

ЗК 05 Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді.

ЗК 06 Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 07 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності спеціальності (СК):

СК 09 Здатність використовувати знання з теорії мов, що вивчаються, у професійній діяльності.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

ПРН 19 Знає мовні норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті та вміє застосовувати набуті знання у професійній діяльності.

7. Методи навчання:

Словесні (лекція-презентація, лекція-бесіда, інтерактивна лекція, проблемно-орієнтована

лекція, пояснення, дискусія); практичні методи (завдання (усні, письмові, творчі, проблемні, ситуативні); наочні методи (демонстрації, ілюстрування); проблемно-пошукові методи (аналіз першоджерел, міні-дослідження проблем дисципліни); методи формування пізнавальних інтересів (пізнавальні ігри, створення ситуацій новизни, самостійна робота), аналіз мовних явищ тощо.

8. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики успішності навчання з дисципліни є: завдання поточного контролю, модульна контрольна робота, екзамен.

9. Програма навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	У тому числі					
		ле кц ій ні за ня тт я	пр ак ти чн і за ня тт я	се мі на рс ьк і за ня тт я	ла бо ра то рн і за ня тт я	са м ос ті й на ро бо та	ін ди ві ду ал ьн а ро бо та
Змістовий модуль 1 Особливості морфологічної та синтаксичної систем сучасної німецької мови							
Thema 1. Einführung in die theoretische Grammatik.	4	2				2	
Thema 2. Morphologie. Wortarten (Wortklassen).	8	2	2			4	
Thema 3. Das Verb. Nominalformen Des Verbs.	12	2	4			6	
Thema 4. Das Verb. Die grammatischen Kategorien des Tempus, der Genera Verbi, des Modus.	14	2	6			6	
Thema 5. Nominale Wortarten. Das Substantiv.	8	2	2			4	
Thema 6. Nominale Wortarten. Das Adjektiv. Das Pronomen.	8	2	2			4	
Thema 7. Nominale Wortarten. Das Numerales. Das Adverb. Funktionswörter.	8	2	2			4	
Thema 8. Gegenstand der Syntax. Die Wortgruppen. Satzlehre.	8	2	2			4	
Thema 9. Der einfache Satz.	8	2	2			4	
Thema 10. Der komplexe Satz. Parataxe und Hypotaxe.	8	2	2			4	
МКР	4					4	
Разом годин	90	20	24			46	

10. Форми поточного та підсумкового контролю.

Формами *поточного контролю* є: опитування, виконання письмових завдань, тестових завдань, написання модульної контрольної роботи тощо.

Форма *підсумкового контролю*: екзамен.

11. Критерії оцінювання результатів навчання.

Оцінювання навчальних досягнень з освітнього компонента здійснюється відповідно до таблиці відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти та відповідно до [«Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка \(нова редакція\)»](#) та [«Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка \(нова редакція\)»](#). Дотримання академічної доброчесності регулюється [Законом України «Про академічну доброчесність»](#) (від 18 груд. 2025 р. № 4742-IX), [Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка \(нова редакція\)](#), [Положенням про використання штучного інтелекту в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка](#).

Політика використання інструментів штучного інтелекту (ШІ):

1. ДОЗВОЛЕНІ ФОРМИ ЗАСТОСУВАННЯ (АСИСТИВНА ФУНКЦІЯ).

Використання генеративного ШІ (на кшталт ChatGPT, Claude тощо) допускається виключно як допоміжного (асистивного) інструменту для:

- пошуку ідей, тематичних матеріалів та додаткових джерел інформації (із обов'язковою верифікацією фактів за першоджерелами);
- лінгвістичного та стилістичного редагування тексту (перевірка граматики, корекція стилю, переклад матеріалів).

2. ОБМЕЖЕННЯ ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ (ЗАБОРОНИ).

- **Заборона повної автоматичної генерації:** Подання згенерованого ШІ тексту чи аналітичних даних як власних оригінальних розробок (есе, рефератів, результатів виконання практичних/лабораторних завдань, самостійних робіт) кваліфікується як порушення академічної доброчесності. Роботи, виконані шляхом повного автоматичного копіювання, до розгляду не приймаються.

- **Відповідальність за недостовірність («галюцинації» ШІ):** Здобувач несе персональну відповідальність за точність поданих даних. Роботи, що містять згенеровані ШІ вигадані джерела, неіснуючі цитати або викривлені факти, оцінюються незадовільно.

- **Маркування використання ШІ:** У разі застосування інструментів ШІ під час виконання поточних або самостійних завдань, здобувач зобов'язаний зазначити це у примітці до роботи, вказавши назву сервісу та характер його використання.

3. СУВОРА ЗАБОРОНА.

Використання будь-яких інструментів ШІ під час заходів підсумкового контролю (іспити, модульні контрольні роботи) суворо заборонено.

Поточний і модульний контроль (60 балів)		Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 (60 балів)			
Поточний контроль	МКР	40	100
40	20		

Поточний контроль

Оцінювання на кожному занятті відбувається за 12-бальною шкалою, що відображається відповідно у журналі академічної групи.

Бали за змістовий модуль перераховуються за формулою (Середня оцінка навчальної діяльності $\times 0,05 + 0,4 \times$ ваговий бал змістового модуля).

Критерії оцінювання знань, умінь, навичок здобувачів на навчальних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів і фактів, відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Здобувач вищої освіти не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику та в інших джерелах інформації відповідь.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати матеріал на рівні елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності процесів, явищ лише за допомогою підручника та інших джерел.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями з практичної граматики німецької мови, здатний проаналізувати елементарні граматичні явища; самостійне опрацювання навчального матеріалу з дисципліни викликає значні труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти розуміє суть навчальної дисципліни, може дати основні визначення і поняття; вміє працювати з підручником та іншими джерелами інформації, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу дисципліни, може поверхнево аналізувати граматичні явища; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час практичних завдань, послуговуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими поняттями та категоріями з теоретичної граматики німецької мови, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; вміє самостійно користуватися додатковими джерелами.
	8	Знання здобувача вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал в стандартних ситуаціях; уміє аналізувати граматичні явища, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак із окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати доповідь або презентацію до теми, має достатній рівень сформованих умінь.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати й систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички з теоретичної граматики німецької мови.
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; робить аргументовані висновки.
	11	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблемні ситуації, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності; самостійно вивчити матеріал.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; розв'язує складні проблемні ситуації та завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє самостійно здобувати і використовувати інформацію, використовує різноманітні джерела інформації.

Якщо здобувач не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0, 1, 2, 3, одержані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), тестові завдання менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виокремлених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувачу, який не виконав завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувач, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

У рамках вивчення дисципліни студенти пишуть 1 модульну контрольну роботу впродовж двох академічних годин.

Метою МКР є контроль успішності засвоєння теоретичних знань та практичних умінь, сформованих в результаті вивчення всього курсу дисципліни.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота складається із 40 тестових завдань, які, загалом, охоплюють пройдений матеріал теоретичного циклу з морфології та синтаксису. Кожне запитання оцінюється в 0,5 бала. МКР виконується на платформі MOODLE.

Максимальна кількість балів – 20, мінімальна – 12 (60%). Якщо здобувач освіти набрав менше 12 балів, він має перескласти МКР.

Самостійна робота

Матеріал, винесений на самостійне опрацювання, складається на практичних заняттях, саме тому бали за самостійну роботу не виділяються.

До основних видів діяльності, які виносяться на самостійне опрацювання належать: опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усних опитувань за темами практичних занять, виконання практичних завдань, винесених на опрацювання, підготовка презентацій та проектних (групових) завдань.

Підсумковий контроль (екзамен)

В екзаменаційному білеті передбачено два теоретичних питання і одне практичне завдання. Теоретичні питання оцінюються по 15 балів кожне. Практичне завдання передбачає виконання 10 практичних завдань з курсу, кожне з яких оцінюється в 1 бал.

Менше 24 балів – студент не склав іспит.

Критерії оцінювання усних відповідей на теоретичне питання

Оцінка	Вимоги
---------------	---------------

15-14 балів	Здобувач вищої освіти демонструє ґрунтовне та системне знання теоретичного матеріалу, правильно використовує основні граматичні терміни німецькою мовою, логічно й послідовно викладає відповідь, наводить доречні та граматично правильні приклади. Уміє пояснити основні поняття, класифікації та закономірності, робить необхідні узагальнення. Відповідь характеризується високою точністю та самостійністю.
13-12 балів	Здобувач вищої освіти демонструє добре знання теоретичного матеріалу, правильно використовує основні граматичні терміни, розкриває зміст питання та наводить переважно правильні приклади. Відповідь є логічною й достатньо повною, однак можливі окремі неточності, незначні пропуски або помилки у формулюванні термінів чи прикладів, які не перешкоджають розумінню матеріалу.
11-9 балів	Здобувач освіти демонструє базове знання теоретичного матеріалу, розуміє основні поняття та терміни, але розкриває питання неповно або поверхово. Наводить приклади, проте вони можуть бути недостатньо різноманітними або містити окремі помилки. Допускає неточності у використанні термінології, класифікацій та поясненні граматичних явищ, однак загалом демонструє розуміння основного змісту питання.
8 балів і менше	Здобувач освіти не розкриває зміст питання, неправильно або недостатньо використовує основні граматичні терміни, не наводить прикладів або наводить переважно неправильні приклади. Відповідь містить суттєві теоретичні помилки та свідчить про недостатнє розуміння відповідного граматичного явища.

**Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень
здобувачів вищої освіти**

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	
60-66	E (достатньо)	задовільно
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Мультимедійний проектор, ноутбук.

13. Рекомендована література

1. Крецька Ю.А. Теоретична грамати́ка німецької мови: курс лекцій : навчальний посібник для студентів факультетів іноземної філології закладів вищої освіти. Кам'янець-Подільський: ФОП Гордукова І.Є., 2020. 72 с.

2. Крецька Ю.А., Боднарчук Т.В. Теоретичний курс німецької мови : навчально-методичний посібник для студентів факультетів іноземної філології закладів вищої освіти. Кам'янець-Подільський: ФОП Гордукова І.Є., 2021. 242 с.
3. Крецька Ю.А. Теоретичний курс німецької мови: матеріали на завдання для самостійної роботи : навчально-методичний посібник для студентів-заочників факультетів іноземної філології закладів вищої освіти. Кам'янець-Подільський: ФОП Гордукова І.Є., 2020. 76 с.
4. Friederike Jin, Ute Voß. Grammatik aktiv: B2-C1 – Verstehen, Üben, Sprechen: Deutsch als Fremdsprache., Cornelsen Verlag GmbH, Berlin, 2017.

Додаткова література:

1. Добринчук О. О. Варіативність порядку слів у підрядних реченнях: австрійський варіант німецької мови (на матеріалі роману Едіт Кнайфл). *Актуальні проблеми філології та дидактики іноземних мов* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 23 квітня 2026 року. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2026. С.78-80.
2. Добринчук О.О. Варіативність закінчень прикметників у німецькій мові. *Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи* : : збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції, 6 квітня 2023 р. / редкол. Т.В. Калинюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. С. 26-28.
3. Добринчук О., Базь Д. Особливості використання пасиву реципієнта у сучасній німецькій мові. *Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 трав. 2023 р. Кам'янець- Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. С. 9-12.
4. Добринчук О.О., Білик С.А. Наказовий спосіб у німецькій мові та його синонімічні граматичні конструкції. *Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи* : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19 травня 2022 р. / редкол. Т.В. Калинюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець- Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. С. 25-27.
5. Кійко Ю.Є., Кудрявцева О.Д. Основи теоретичної граматики німецької мови – Grundlagen der theoretischen Grammatik der deutschen Sprache : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2009. 184 с.
6. Helbig G., Buscha J. Deutsche Grammatik. Berlin/ München : Langenscheidt. 2009. 330 S.

14. Інтернет-ресурси

На наступних сайтах можна знайти пояснення та тренувальні вправи з граматики німецької мови:

1. <https://grammis.ids-mannheim.de/>
2. https://de.wikipedia.org/wiki/Grammatikbegriffe_im_Deutschen
3. https://deutschlernerblog.de/uebungen-grammatik-grammatikuebungen-grammatik-online-ueben/#google_vignette
4. <https://www.deutsch-perfekt.com/deutsch-ueben/grammatik>
5. <https://mein-deutschbuch.de/grammatik.html>
6. <https://grammatiktraining.de/uebungen.html>